

Sztuka debaty, debaty o sztuce

Muzealna Liga Debatancka

BLOK III
MY/ TO
CZŁOWIEK - NATURA

MATERIAŁY
DLA UCZESTNIKÓW

»Kryzys ekologiczny to przede wszystkim kryzys wyobraźni«
– napisał Lawrence Buell. Ta myśl stanowi punkt wyjścia
dla ekokrytyki, która na pierwszy plan wysuwa relacje
między istotami ludzkimi a nie-ludzką naturą. Zdaniem ekokrytyków
i ekokrytyczek, niszczycielskie działania ludzi są spowodowane
między innymi szkodliwymi wyobrażeniami na temat środowiska
naturalnego...⁷⁷

Komentarz do Otwartej Szkoły Ekopoetyki, która działała
w Muzeum Narodowym w Warszawie w ramach programu
„Ogród w Muzeum” od czerwca do września 2021

Kultura i sztuka odgrywają ważną rolę w odmienianiu serc
i umysłów oraz katalizowaniu działań wśród szerokiej
publiczności, dlatego fundamentalne znaczenie ma
również przybliżanie ludziom wiedzy o zmianach klimatycznych
w kontekście kultury.⁷⁷

Patricia Espinoza – Sekretarzynie wykonawczej Ramowej konwencji Narodów
Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) podczas otwarcia wystawy
„Wetterbericht. Über Wetterkultur und Klimawissenschaft” (tłum. „Prognoza
pogody. O kulturze pogody i nauce o klimacie”) otwartej w 2017 roku z okazji
konferencji COP20 (Conference of the Parties) odbywająca się corocznie
od 1995 roku Konferencja Stron ONZ w Muzeum Bundeskunsthalle w Bonn.

Linn Burchert, „Sztuka dla klimatu czy sztuka dla sztuki?”,
[https://www.dwutygodnik.com/artukul/9814-sztuka-dla-klimatu-
czy-sztuka-dla-sztuki.html](https://www.dwutygodnik.com/artukul/9814-sztuka-dla-klimatu-czy-sztuka-dla-sztuki.html); dostęp: 21.02.2022

Debata I

Ta Izba uważa, że powinniśmy opierać relację z naturą na partnerstwie, nie zaś na jej podporządkowaniu.

ARGUMENT ZA

Dzięki relacji nastawionej na partnerstwo, a przez to opartej na równej „ważności” obu stron, ruchom ekologicznym łatwiej byłoby przekonywać społeczeństwo do swoich argumentów. Dzięki temu np. transformacja gospodarki na bardziej zrównoważoną odbywałaby się szybciej, przez co procesy, takie jak ocieplenie klimatu, byłyby spowolnione w stosunku do tempa dzisiejszego.

ARGUMENT PRZECIWI

Dzięki podporządkowaniu sobie natury i wykorzystywaniu jej w pełni (np. poprzez budowanie mniej kosztownych w utrzymaniu tam lub wiatraków) transformacja na zieloną energię jest tańsza, a przez to szybsza. Dzięki takiemu podejściu kraje biedniejsze są w stanie szybciej zmieniać swoje gospodarki i wytłumaczyć koszty takiej transformacji swoim obywatelom.

Debata II

Ta Izba popiera organizację wystaw muzealnych opartych o materiały podlegające w 100% recyklingowi.

ARGUMENTY ZA

- Recykling wiąże się z oszczędnościami przy zakupie i produkcji materiałów, dzięki czemu organizacja wystaw jest łatwiejsza dla muzeów posiadających mniejsze budżety i zewnętrzne środki finansowe.
- Muzea dzięki oszczędnościom wynikającym z powtórnego użycia materiałów, mogą przeznaczać dodatkowe środki na inne, ważne aspekty swojej działalności – promocję, powiększanie kolekcji, konserwację czy edukację.
- Muzeum powinno być miejscem społecznie odpowiedzialnym i poprzez swoją działalność tworzyć dobre wzorce, edukować czy wskazywać nowe kierunki działania.

ARGUMENTY PRZECIWIW

- Materiały podlegające recyklingowi szybciej ulegają biodegradacji, a więc są mniej trwałe.
- Korzystanie z określonych materiałów ogranicza inwencję i swobodę twórców i projektantów wystaw, przez co mogą być one mniej atrakcyjne dla odbiorców.
- Muzea powinny być przykładem miejsc, które prezentują sztukę zawsze na najwyższym poziomie estetycznym, używają najlepszych materiałów do budowania wystawy i zabezpieczenia dzieł. Na pierwszym miejscu powinny zawsze stawiać jakość.

Zastanów się

1. Czy kontakt ze sztuką muzealną odciąga nas od natury i ją zastępuje?
2. Jaki stosunek do natury promuje malarstwo, jaki fotografia, a jaki wideo?
3. Jaki stosunek człowieka do natury można zaobserwować na dziełach sztuki, które powstały w poprzednich epokach?

Źródła

Przez ostatnich piętnaście lat sztuka dotycząca kryzysu klimatycznego zyskała ogromną widoczność dzięki wystawom, akcjom w przestrzeni publicznej i innym wydarzeniom artystycznym. Wprawdzie zaangażowanie sztuki w problemy środowiska naturalnego kształtowało się już w latach sześćdziesiątych, równoległe do budzącej się na całym świecie debaty o granicach rozwoju gospodarczego i zmianach klimatu spowodowanych działalnością człowieka, wtedy jednak sztuka ta nie była tak szeroko odbierana i wspierana jak dziś.⁷⁷

Linn Burchert, „Sztuka dla klimatu czy sztuka dla sztuki?”,
<https://www.dwutygodnik.com/artukul/9814-sztuka-dla-klimatu-czy-sztuka-dla-sztuki.html>; dostęp: 21.02.2022

Włączenie się instytucji muzealnych w międzynarodową debatę na temat zmian klimatycznych jest przejawem tzw. nowej etyki muzeum. Składają na nią trzy kluczowe elementy – przyjęcie przez muzeum odpowiedzialności społecznej, radykalna transparentność oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym. Zgodnie z założeniami nowej etyki relacje pomiędzy muzeum a wspólnotami powinny się opierać na moralnych działaniach instytucji, przyjmuje się bowiem, że może ona odgrywać znaczącą rolę w kreowaniu bardziej sprawiedliwego społeczeństwa (Marstine 2011: 11–13). Podjęcie problematyki zmian klimatycznych może oznaczać, że muzeum w pewnym stopniu będzie musiało zrezygnować z postawy neutralnej, wyzwaniem będzie również odejście od autorytarnego przekazywania wiedzy w kierunku bardziej egalitarnej strategii komunikowania oraz otwarcie swoich przestrzeni dla nowych partnerów – dla artystów, zewnętrznych kuratorów i społeczności lokalnych. Publiczny charakter instytucji muzeum przesądza, przynajmniej częściowo, o jego misji wspierania działań mitygacyjnych i adaptacyjnych związanych z globalnym ociepleniem.⁷⁷

Elżbieta Nieroba, *Muzeum jako instytucja odpowiedzialna społecznie. Rola muzeum w debacie na temat zmian klimatycznych*, „Ur Journal of humanities and social sciences”, nr 4(13), 2019, s. 109.

” Kultura i sztuka nie są uprzywilejowane. Pozostają w takim samym stopniu uwikłane w system światowej gospodarki opartej na nadmiernej eksploatacji zasobów naturalnych, dynamicznej dystrybucji dóbr i towarów oraz dużej mobilności. Kultura, tak jak inne dziedziny aktywności człowieka, musi podjąć wyzwanie ekologizacji. Jej celem jest radykalna zmiana wyobrażeń, praktyk i zwyczajów, na których opiera się nasza rzeczywistość. Wiemy, że przyrodnicza odporność i społeczna sprawiedliwość to fundamenty zapewniające dobre życie. Wiemy, że opiera się ono na wspólnotowości, życzliwości i trosce o cały ekosystem ziemski. Polityka umiaru to odpowiedzialność za sposób, w jaki żyjemy, za relacje, jakie tworzymy, za kulturę, w której uczestniczymy. Wskazuje na potrzebę myślenia w obrębie wspólnych celów, wspólnych dóbr, współpracy i wzajemności. Musimy na nowo wymyślić znaczenie i wpływ sztuki, pojedynczych twórców i twórczyń oraz instytucji.”

Kultura dla klimatu, <https://www.kulturadlaklimatu.pl/>, dostęp: 21.02.2022

Natura od zawsze odgrywała niezwykle ważną rolę w sztuce – inspirowała artystów i była jednym z najczęściej podejmowanych przez nich tematów. Znane dzieła z kolekcji Muzeum Narodowego w Warszawie zostały zmodyfikowane i przedstawiają świat zniszczony przez człowieka. Kampania została przygotowana z okazji Dnia Ziemi w 2020 roku. Wykorzystane dzieła: „Pejzaż z Bystrej” Juliana Fałata (il. 1), „Rybacy” Leona Wyczółkowskiego (il. 2), „Bociany” Józefa Chełmońskiego (il. 3).

il. 1

il. 2

il. 3

AUTORZY

Barbara Kaliciuk
Konrad Kiljan
Marta Kochlewska
Gabriela Manista
Kacper Żakowicz

REDAKCJA

Gabriela Manista